Virtsu

Virtsu mõisa väravahoone (1787).

Linnuse rekonstruktsioon. Andri Vatsfeldt 2011

Virtsu vasallilinnuse varemed

Sadamahoone (1982) rekonstrueeriti 2009. aastal

Esimene tuletorn valmis Virtsus 1866. aastal. Praegune 1951. aastal ehitatud tuletorn on selles kohas juba kolmas

Esimese maailmasõja aegsest rannapatareist on alles ainult veidi betoonirusu

Virtsu seltsimaja ja muuseum (Tööstuse 11)

Virtsu

Virtsu poolsaare pindala koos Puhtulaiuga on umbes 7 ruutkilomeetrit. Mandriga ühines 19. sajandil maatõusu ja teetammi ehitamise tagajärjel. Alevik tekkis sadama ümbrusse 19. saj. lõpul. Elanikke 608 (1. jaan. 2013).

Virtsus on Virtsu Kool (algkool 1940, lasteaed 1967, põhikool 1973, lasteaed ja põhikool ühinesid 2010), raamatukogu, ilmajaam (1903), 110 kV alajaam (1964), kolm tuuleparki (2002, 2008, 2010), plastaknatehas (2002), Virtsu Harrastusmuuseum (1996), Valeri Kirsi vanasõidukite muuseum (2006), seltsimaja (2008). Tuletorn on ehitatud 1951. aastal. 1931-1968 tegutses Rapla-Virtsu kitsarööpmeline raudteeliin.

Virtsu linnus

Üks tugevamaid keskaegseid Eesti läänilinnuseid rajati umbes 1430, ürikutes esmakordselt mainitud 1465. Hävis talvel 1533-34. Sellest ajast varemeis, kuna Valmiera maapäeva otsusega 1536 keelati taastamine.

Linnus oli põhiplaanilt ruudukujuline, 25x25 m, edela- ja kirdenurgas ümartornid (läbimõõt 9,3 ja 8,1 m), kagunurgas avar hoov (12x12 m). 1976-77 tehti varemeil väliuuringuid, millega selgitati linnuse üldine plaanilahendus.

Suure väina ülevedu ja Virtsu sadam

Virtsu sadama põhifunktsioon on Kuivastu-Virtsu parvlaevaliini teenindamine. Sadamas on 8 kaid. Kolm kaid on parvlaevadele ning varustatud kaldarampidega, kaks ujuvkaid on jahtidele ja kaatritele. Kaubaveoks on 160 m pikkune kaubakai. Vastu võetakse kuni 120 m pikkuseid ja 6,5 m süvisega laevu.

Esimesed teated Suure väina ülevedudest pärinevad aastast 1459. Ühendusepidamiseks oli lai, suhteliselt väikese süvisega 10-12 m pikkune pealt lahtine purjepaat - väina uisk. Korrapäraseks muutus ülevedu regulaarse postiühenduse korraldamisega saarte ja mandri vahel. 17. sajandil oli ühendusepidamine tehtud ülesandeks Virtsu sadamas asunud kõrtsile. Põhjasõja järel algas posti- ja reisijateveo korraldamine ja postijaamade võrgu väljaarendamine. Uisk randus praeguses kalasadamas, kust algas ka jäätrass.

1888. aastal alustas Virtsu ja Kuivastu vahel sõite esimene aurulaev "Sirius". 1902-1917 sõitis liinil jäälõhkuja tüüpi aurulaev "General Surovtsev". 1930-ndateks aastateks läks ülevedu Sergo ja Ko kätte.

1955. aastast oli käigus reisilaev "Morjak". 1956. aastal tuli ühendust tüüpi praam-jäälõhkuja "Sõprus", millele järgnesid "Suurupi", "Severodvinsk", "Viimsi". 1974. saabus uuetüübiline praam-jäälõhkuja "Tehumardi".

1982. aastal valmis uus sadamahoone. 1994. aastast on Virtsu sadam RAS Saarte Liinid haldamisel. Laevaühendust teostab AS Saaremaa Laevakompanii.

Virtsu kalasadam

Virtsu kalasadamas leiavad praegu koha paarkümmend kalapaati. Virtsu endine kalasadam oli väike ja suurematele tormidele avatud. Praeguseks on toimunud mahukad investeeringud uude sadamasse, mis on süvendatud 2,2 meetri sügavuseks. Paate kaitsevad tormituule eest uued muulid. Sadamaarendamine on oluline ka looduskaitse seisukohast, kuna Natura 2000 hoiualal ei peaks igal kalamehel olema eraldi sadam või lauter mereleminekuks. Hanila valla merepiirist on ligi 100 protsenti Natura 2000 hoiuala.

Virtsu kalasadama rekonstrueerimine on Hanila valla suurim eurotoetusel valmiv projekt ja läheb maksma miljon eurot.

Sõjasündmused

Esimese maailmasõja ajal ehitati Virtsusse 6-tolline rannakaitsepatarei koos arvukate teenindushoonetega. Puhtus oli vesilennukite baas. Oktoobris 1917 toimus Suures väinas merelahing Vene ja Saksa laevastiku vahel, uputati soomuslaev "Slava". Õhiti tuletorn. Virtsus mõis ja äsjavalminud sõjaväe hooned põletati taganevate vene vägede poolt.

Teises maailmasõjas sai rängalt kannatada Virtsu sadam, hävis 1924. aastal valminud tuletorn, põletati raudteejaam. 1941. aastal oli Virtsu viimane asustatud koht Mandri-Eestis, kust punaväed taganesid. 1944. aasta sügisel kordus sama situatsioon saksa vägedega.

Virtsu harrastusmuuseum

Virtsu ajaloo kogumisega alustasid 1996. aastal Hilda Kaas (1927-2008) ja Aino Vahter (1928-2006). 2004. aastast tegutseb MTÜ Virtsu Harrastusmuuseumi Selts. Alaline väljapanek on Virtsu seltsimajas. Suvel merepäeva ajal on tavakohaselt suurem näitus lasteaia ruumides. Lähemalt Virtsu ajaloost saab lugeda veebilehelt www.virtsu.ee

KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS